
Величко В.О.,
студентка 6 курсу, 1 групи Інституту
прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЛОЧИННОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ В УКРАЇНІ ТА НІМЕЧЧИНІ

Ключові слова: злочинність, злочини, неповнолітні, насильницькі злочини, порівняльна характеристика, динаміка, структура, Україна, Німеччина.

Ключевое слово: преступность, преступления, несовершеннолетние, насильственные преступления, сравнительная характеристика, динамика, структура, Украина, Германия.

Keyword: crime, crimes, juveniles, violent crimes comparative characteristics, dynamics, structure, Ukraine, Germany.

Анотація. В тезах здійснено порівняльну характеристику злочинності неповнолітніх в Україні та Німеччині, розглянуто структуру злочинності в кожній із держав.

Аннотация. В тезисах осуществлено сравнительную характеристику преступности несовершеннолетних в Украине и Германии, рассмотрена структура преступности в каждой из стран.

Summary. The theses make a comparative description of juvenile delinquency in Ukraine and Germany, consider the structure of crime in each of the states.

Злочинність як негативне суспільне явище притаманна всім державам без виключення. На рівень злочинності впливають певні соціальні чинники, такі як: географічне розташування, рівень соціально-економічного розвитку, політичний устрій, правова система та інші. Актуальність даної проблематики зумовлена високим рівнем злочинності в Україні та несприятливою динамікою останньої. Хоча на сьогоднішній день, як свідчить практика, за межами офіційного статистичного обліку залишається значна кількість фактично вчинених суспільно небезпечних діянь, що в основному становлять масив латентної (прихованої) злочинності у комп'ю-

терній сфері, так звані кіберзлочини [6, с. 169]. Динаміка злочинності на протязі останніх років характеризується хвилеподібними коливаннями, які чітко показують виражену тенденцію до зростання злочинності на території нашої держави. Висока складність соціальних систем є безумовною ознакою нелінійності законів залежності станів таких систем від певних зовнішніх та внутрішніх факторів [10].

Нагальними завданнями кримінології на теперішній час є визначення та оцінка ступеню реальності і потенційної криміногенності новітніх загроз, оцінка валідності методик, що застосовуються кримінологією в процесі пізнання дійсності, розроблення нового понятійного апарату, методологічного підґрунтя та методичного інструментарію (як кримінологічних досліджень, так і системи запобігання та протидії), що відповідали б існуючим та майбутнім проявам злочинності [7, с. 147].

Сьогодні суттєвий вплив на злочинність справляє процес глобалізації, який охопив усю планету і всі основні сфери суспільного життя, включаючи економіку, політику, культуру. Основними тенденціями злочинності у сучасному світі (за В. Лунєєвим) є такі: абсолютне і відносне зростання у більшості країн; більш високий рівень злочинності в розвинутих демократичних державах; зростання транснаціональної злочинності; прояви різних форм екстремізму і тероризму [1, с. 115-125].

Офіційно зареєстрована злочинність у зарубіжній кримінології розуміється як індикатор для кримінально-правового і соціального контролю, вона містить лише фрагмент всієї дійсності [8, с. 114].

Злочинність неповнолітніх є складовою загальної злочинності. До того ж, як зазначає відомий російський кримінолог А. І. Долгова, злочинність неповнолітніх – це своєрідний “резерв” злочинності майбутніх десятиліть [2, с. 765].

Порівняльну характеристику варто розпочати з того, що на законодавчому рівні ФРН, на відміну від Українського законодавства, встановлено три категорії неповнолітніх осіб. Це від 14 до 16 років (Jugendliche), від 16 до 18 років (Heranwachsende) і від 18 до 21 року (Erwachsene) [3, с. 97]. Особливістю такої системи є те, що особи віком від 18 до 21 року за загальним правилом притягуються до кримінальної відповідальності як повнолітні особи, проте існу-

ють виключення, а саме, особа у віці від 18 до 21 року буде нести кримінальну відповідальність частково, якщо буде встановлено що під час вчинення нею злочину її розвиток або умови і мотиви злочину за своїм змістом являють вчинок неповнолітнього.

Вікова та статева злочинність у ФРН характеризується питомою часткою осіб які вчиняють злочини у віці від 14 до 18 років. Якщо до уваги брати статеву ознаку вчинення злочинів, то у Німеччині серед підлітків переважають особи чоловічого роду. При характеристиці структури злочинності необхідно також визначити, які саме злочини найчастіше вчиняються неповнолітніми ФРН. На відміну від України, в Німеччині досить гострою є проблема злочинності мігрантів.

Спостерігається зростання і насильницької злочинності, основними причинами якої є збільшення кількості випадків заподіяння тяжких тілесних ушкоджень. Скоєння таких злочинів, властиве саме для підлітків та зумовлене такими чинниками як вживання алкоголю, підвищенням загального рівня агресивності в суспільстві серед неповнолітніх, збільшенням насильницьких актів у навчальних закладах.

Зокрема випадок у професійному училищі Хільдесхайму у 2004 р., коли над 18-річним підлітком М. кілька місяців знущалися його однокласники, записуючи ці знущання на відео, породив жваву дискусію з приводу жорстокості молоді. Зокрема К. Пфайфер, керівник Науково-дослідного інституту кримінології землі Нижня Саксонія вказує на гіпертрофований інтерес ЗМІ до таких поодиноких випадків. Результати його досліджень наочно довели, що ризик виникнення насильства в молодих людей різко зростає, коли збігаються три фактори: а) насильство у родині; б) виражене соціальне неблагополуччя родини; в) слабкі шанси на майбутнє у зв'язку з низьким рівнем освіти. Це цілком відповідає випадку в Хільдесхаймі. [4]

Що стосується України, то питома вага злочинів вчинених неповнолітніх становить 7,3 % у загальній структурі злочинності. Злочинність неповнолітніх на території України характеризується, як правило, корисливими мотивами. Близько двох третин злочинів, вчинених неповнолітніми становлять крадіжка чужого майна та грабежі. В середньому кількість неповнолітніх серед насильниць-

ких злочинців становить близько 13–16 %. При класифікації неповнолітніх на вікові групи, можемо прослідкувати значне переважання вчинення злочинів особами віком 16-18 років ніж особами віком від 14 до 16 років.

Особи віком від 16 до 18 років визнаються найбільш «кримінологічно небезпечними», це зумовлено тим, що неповнолітні, особи вказаного віку схильні до вчинення крадіжок, грабежів, хуліганства внаслідок певних чинників навколишнього оточення. В залежності від вікових груп змінюється і структура насильницьких злочинів. Для неповнолітніх вища частка зґвалтувань, але нижча частка вбивств.

Тривалість молодіжного періоду відображає вікові зміни у свідомості людини, її потребах і пріоритетах на різних вікових етапах, кожен із яких відрізняється як за кількісними, так і за якісними показниками, утворюючи загалом один із найбільш важливих і найменш вивчених об'єктів кримінологічного дослідження – злочинність неповнолітніх осіб.[5]

Підсумовуючи вище наведене, можемо зробити висновок, що проблема злочинності неповнолітніх на сьогодні є вкрай актуальною і гострою як для Німеччини так і для України. Основними причинами такої проблеми є існування суб'єктивних та об'єктивних чинників які впливають на особу злочинця. Для зменшення динаміки злочинності серед неповнолітніх державам варто активно впроваджувати ефективну молодіжну політику, яка в свою чергу сприятиме становленню молоді та її культурному розвитку, вихованню.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Лунеев В. В. Эпоха глобализации и преступность / В. В. Лунеев. – М., 2007. – 272 с.
2. Криминология: учебник для вузов / под общ. ред. А. И. Долговой. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: НОРМА-ИНФРА, 2002. – 808 с.
3. Кідіна Н. Законодавство країн Європи про кримінальну відповідальність неповнолітніх / Н. Кідіна // Право України. – 2000. – № 2. – С. 97–100.

4. Штихт К. Насколько криминальна молодежь? / К. Штихт [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.goethe.de/ges/soz/dos/jug/sjs/ru2767218.htm>.

5. С. Ф. Денисов, «Сучасна молодіжна злочинність у Німеччині та в Україні: порівняльно-кримінологічний огляд» // Право і безпека № 3 (35) 2010.

6. Головкин Б.М. Теперішнє і майбутнє кримінології // Проблеми законності. Харків : Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого. 2020. № 149. С. 168- 184. URL: <http://plaw.nlu.edu.ua/article/view/200724/205532>

7. Лукашевич С.Ю. Future crime: криміногенні загрози майбутнього/ С.Ю. Лукашевич // Забезпечення правопорядку в умовах коронакризи : матеріали панельної дискусії IV Харків. міжнар. юрид. форуму, м. Харків, 23–24ве-рес. 2020 р. / редкол.: В.Я.Таций, А.П.Гетьман, Ю.Г.Барабаш, Б.М.Головкин.– Харків: Право, 2020.– 250 с.

8. Сметаніна Н.В. Наукові підходи до теорії злочинності у сучасній українській кримінології : [монографія]/ Н.В. Сметаніна; за заг. ред. В.В. Голіни. -Х. : Право, 2016. - 192 с.

9. Tavolzhanskyi, O.V. (2017). Osnovu derzhavnoi kiberpolituku Ukrainu: formuvannya ta realizatsiya. Naykovo-informatsynui visnuk Ivano-Frankivskogo universitetu prava imeni Korolya Danula Galutskogo: Seriya Pravo, 4. (16), 158–164 [In Ukrainian].

10. Robotization of manufacturing process: economic and social problems and legal ways of their solution / O. E. Kostyuchenko, T. V. Kolesnik, Z. V. Bilous, O. V. Tavolzhanskyi // Financial and credit activity: problems of theory and practice. – 2019. – Vol. 3, is. 30. – P. 454–462.

Науковий керівник доц., к.ю.н. О.В. Таволжанський